

Uniunea Economică și Monetară (UEM)

În luna iunie 1988, Consiliul European a confirmat obiectivul realizării treptate a Uniunii Economice și Monetare (UEM). De asemenea, acesta a încredințat unui comitet prezidat de Jacques Delors, la vremea aceea președintele Comisiei Europene, mandatul de a studia și de a formula propuneri cu privire la etapele concrete de realizare a acestei uniuni.

Din acest comitet făceau parte guvernatorii băncilor centrale naționale din Comunitatea Europeană, precum și Alexandre Lamfalussy, director general, în acea perioadă, al Băncii Reglementelor Internaționale (BRI), Niels Thygesen, profesor de economie în Danemarca și Miguel Boyer, la acea dată președinte al Banco Exterior de España.

Raportul Delors întocmit de acest comitet propunea realizarea uniunii economice și monetare în trei etape distincte, dar evolutive.

Prima etapă a UEM

Pe baza Raportului Delors, Consiliul European a hotărât, în luna iunie 1989, ca prima etapă a realizării uniunii economice și monetare să debuteze la 1 iulie 1990. În principiu, la această dată au fost eliminate toate restricțiile privind circulația capitalurilor între statele membre.

Comitetul guvernatorilor

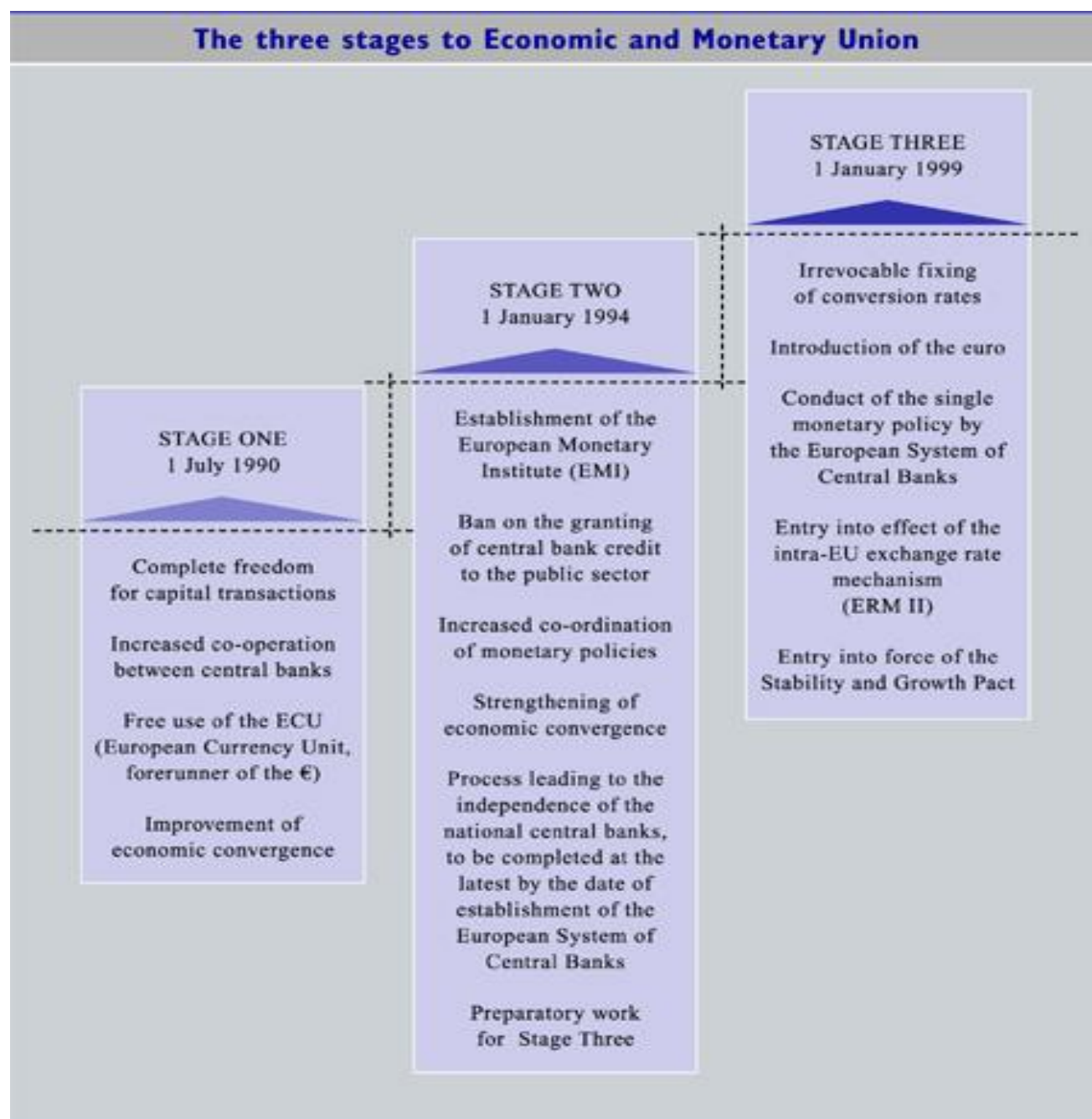
Comitetul guvernatorilor băncilor centrale din statele membre ale Comunității Economice Europene, care, de la înființarea sa în luna mai 1964, a deținut un rol tot mai important în cooperarea monetară, a primit o serie de atribuții suplimentare. Acestea au fost prevăzute într-o decizie a Consiliului din 12 martie 1990. Printre acestea se numărau consultări privind politicile monetare din statele membre și promovarea coordonării acestora în scopul realizării stabilității prețurilor.

Având în vedere intervalul de timp disponibil relativ scurt și complexitatea atribuțiilor, Comitetul guvernatorilor a demarat și pregătirile pentru cea de-a treia etapă a Uniunii Economice și Monetare (UEM). Primul pas a constat în identificarea tuturor aspectelor prioritare, stabilirea unui program de lucru până la sfârșitul anului 1993, precum și definirea mandatelor acordate subcomitetelor și grupurilor de lucru înființate în acest scop.

Pregătirile juridice

În vederea realizării etapelor a doua și a treia și pentru a pune bazele structurii instituționale necesare, se impunea revizuirea Tratatului de instituire a Comunității Economice Europene (Tratatul de la Roma). În acest scop, în anul 1991 a fost convocată o conferință interguvernamentală dedicată UEM, care s-a desfășurat în paralel cu o altă conferință interguvernamentală, axată pe uniunea politică.

Negocierile s-au finalizat cu Tratatul privind Uniunea Europeană, aprobat în luna decembrie 1991 și semnat la Maastricht, la data de 7 februarie 1992. Cu toate acestea, având în vedere întârzierile înregistrate în procesul de ratificare, tratatul (care modifică Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene – redenumit Tratatul de instituire a Comunității Europene – și care cuprinde, printre altele, **Protocolul privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene** (pdf 200 kB, [en](#)) și Protocolul privind Statutul Institutului Monetar European) a intrat în vigoare abia la data de 1 noiembrie 1993.

Cea de-a doua etapă a UEM, înființarea IME și a BCE

Înființarea Institutului Monetar European (IME) la data de 1 ianuarie 1994 a marcat atât debutul celei de-a doua etape a UEM, cât și dizolvarea Comitetului guvernatorilor. Existența temporară a IME a reflectat, de asemenea, gradul de integrare monetară din cadrul Comunității. IME nu avea nicio atribuție în aplicarea politicii monetare în Uniunea Europeană – aceasta rămânând în sarcina autorităților naționale – și nici nu era abilitat să intervină pe piața valutară.

Cele două atribuții principale ale IME:

- consolidarea cooperării între băncile centrale și a coordonării politicii monetare și
- desfășurarea activităților pregătitoare necesare pentru înființarea Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC), aplicarea politicii monetare unice și introducerea monedei unice în cea de-a treia etapă.

În acest sens, IME a reprezentat un cadru propice pentru consultări și schimburi de opinii și informații cu privire la aspectele de politică monetară, asigurând totodată cadrul organizatoric, logistic și normativ pentru ca SEBC să își poată îndeplini atribuțiile în cea de-a treia etapă.

În luna decembrie 1995, Consiliul European a convenit asupra denumirii „euro” pentru moneda unică europeană care urma să fie introdusă la începutul celei de-a treia etape, confirmând totodată că cea de-a treia etapă a UEM începe la data de 1 ianuarie 1999. A fost anunțat în avans un calendar al evenimentelor privind trecerea la euro. Acest scenariu se baza în principal pe propunerile detaliate formulate de IME.

MCS II

În același timp, Institutului Monetar European i-a fost încredințată sarcina de a face pregătirile necesare în contextul viitoarelor raporturi monetare și valutare dintre membrii zonei euro și alte state ale UE. În luna decembrie 1996, IME a înaintat Consiliului European un raport pe baza căruia Consiliul a elaborat o rezoluție privind principiile și elementele fundamentale ale noului mecanism al cursului de schimb (MCS II), care a fost adoptată în luna iunie 1997.

Noile bancnote

În luna decembrie 1996, IME a prezentat Consiliului European și, ulterior, publicului larg seria de elemente grafice aferente bancnotelor euro care urmau a fi puse în circulație la data de 1 ianuarie 2002.

Pactul de stabilitate și creștere

Pentru a completa și a clarifica dispozițiile din tratat referitoare la UEM, Consiliul European a adoptat, în luna iunie 1997, Pactul de stabilitate și creștere – cuprinzând două regulamente – menit să asigure disciplina bugetară în contextul UEM. În luna mai 1998, Pactul a fost completat printr-o declarație a Consiliului, prin care se reafirmau angajamentele statelor membre.

Primele state membre participante

La data de 2 mai 1998, Consiliul Uniunii Europene – reunit la nivel de șefi de stat sau de guvern – a hotărât în unanimitate că 11 state membre îndeplinesc condițiile necesare pentru participarea la cea de-a treia etapă a UEM și adoptarea monedei unice la data de 1 ianuarie 1999. Primele state membre participante au fost Belgia, Germania, Spania, Franța, Irlanda, Italia, Luxemburg, Țările de Jos, Austria, Portugalia și Finlanda. Șefii de stat sau de guvern au ajuns, de asemenea, la un acord politic în privința persoanelor desemnate, la recomandarea Consiliului, ca membri ai Comitetului executiv al Băncii Centrale Europene (BCE).

Pregătirile în vederea fixării irevocabile a cursurilor de schimb

Tot în luna mai 1998, miniștrii de finanțe din statele membre în curs de adoptare a monedei unice au convenit, împreună cu guvernatorii băncilor centrale naționale din țările respective, cu IME și Comisia Europeană, utilizarea parităților centrale bilaterale ale monedelor statelor membre participante – valabile în MCS la momentul respectiv – în fixarea irevocabilă a cursurilor de schimb pentru euro.

Desemnarea organelor de decizie

La data de 25 mai 1998, guvernele celor 11 state membre participante au numit președintele, vicepreședintele și pe ceilalți patru membri ai Comitetului executiv al BCE. Preluarea funcțiilor de către aceștia la data de 1 iunie 1998 a marcat înființarea BCE. BCE și băncile centrale naționale ale statelor membre participante formează Eurosistemul, care elaborează și stabilește politica monetară unică în cadrul celei de-a treia etape a UEM.

IME și-a încheiat misiunea odată cu înființarea BCE la data de 1 iunie 1998. În conformitate cu articolul 123 (fostul articol 109l) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, IME s-a dizolvat în momentul creării BCE. Toate preparativele încredințate IME au fost finalizate la timp, iar BCE a consacrat restul anului 1998 testării finale a sistemelor și procedurilor.

Cea de-a treia etapă a UEM, fixarea irevocabilă a cursurilor de schimb

Cea de-a treia, și ultima, etapă a UEM a debutat la data de 1 ianuarie 1999 cu fixarea irevocabilă a cursurilor de schimb pentru monedele celor 11 state membre participante inițial la Uniunea Monetară și cu aplicarea unei politici monetare unice sub responsabilitatea BCE.

Numărul statelor membre participante a ajuns la 12 la data de 1 ianuarie 2001, atunci când Grecia a intrat în cea de-a treia etapă a UEM. Slovenia a devenit cel de-al 13-lea stat membru care s-a alăturat zonei euro la data de 1 ianuarie 2007, fiind urmată un an mai târziu de Cipru și Malta, la 1 ianuarie 2009 de Slovacia, iar la 1 ianuarie 2011 de Estonia. De la data aderării la zona euro, băncile centrale ale acestor țări au devenit în mod automat membre ale Eurosistemului.

Sursa: Banca Centrală Europeană
<http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.ro.html>